

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMÉS ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Május' 14-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' Gen. Drouot' processusa után hasonló kimenetellel folyt-le annak a' *Cambrone* nevű Generálisnak is ügye, a' ki hasonlóképpen elkísérte volt Bonapartét Elba' szigetére, velle egygyütt szállott-ki Canneshez a' Frantzia partra, 's velle egygyütt verekedett *Waterloon* is, a' hol terhes sebet kapván Angliába vitetett: de megértvén, hogy a' Frantzia Király által Jul. 24-ikén kiadatott rendelésben ő is megnevezetve légyen, onnét Párisba önként visszament, 's magát a' megíteltetésre önként által adta. Ennek is a' volt a' legfőbb mentsége, a' mi *Drouot*nak, hogy ő attól a' naptól fogva, hogy *Bonapartéval* Elba' szigetére elment, többé nem tartathatott a' Frantzia Király', hanem az Elbai Fejedelem', alattvalójának: következőképpen nem vádoltathatik azzal, hogy a' maga Fejedelme 18-dib Lajos eránt való hűségét megszegte, mert ez már akkor, mikor ő Frantzia polgár nem volt, semmi tekintetben nem nézettethetik úgy, mint az ő Királya. Az ő processusa is egy ülésben végeztetett el Aprilis' 26-dikán a' Párisi (1-ső katonasoztályhoz tartozó) ítélőszék' előtt. Az ő ítélő bírái mind a' heten úgy voksoltak, hogy Generálmajor *Cambrone* nem vádoltathatik Felségárulással. Annyiban tsakugyan nem volt ő oly szerentsés mint *Drouot*,

hogy 24 óra alatt kibotsátották volna a' fogházból, mivelhogy a' Királyi Prokurátor nem elégedvén-meg az ítélettel, Megvizsgáló ítélőszék (Revisorium) eleibe apelltált, 's még nem olvastuk a' Párisi levelekben, hogy a' fogházból mind ez ideig is kibotsátott volna *Cambrone*. —

Most már rendre azoknak processusait is mind elő vétetnek, a' kik Frantzia országot elbagyván, másutt kerestek magoknak lakhelyeket, a' milyen, *Grouchy*, *Clauzel*, 's a' többek, a' kik a' 24-dik Juliusi rendelésben megnevezettek volt.

Sokan találatnak Frantzia országban, a' kik nem jönnek találják azt, hogy az ilyen embereket, mint Gen. *Drouot* és *Cambrone*, feloldozza az ítélőszék a' vádalól. A' *Quotidienne* nevű újság nagyon kikelt ezen tárgyra nézve: az ítélőszékek ellen. — Ez a' dolog, úgy mond, a' revolúciónak a' közönséges erköltsi tudományhoz való veszedelmes befolyásából következik, és nem egyéb, hanem annak az átkozott új tudománynak győzedelme, melly megengedi az embereknek, hogy kedvek szerint választhassanak magoknak: Hazát és Fejedelmet.

A' *Pairek'* és *Követek'* kamaráinak tanátskozásait Aprilis' 29-dikén délelőtt bérekesztette a' Király a' jövő Oktober' 1-ső napjáig, ilyen Proklamációt intézvé: hozzájuk: —“

„Lajos, isten' kegyelméből, 's a' t. Megparanisoltuk és parantsoljuk, mint következék: —“

„A' Pairek' és a' departamentomok' követeik kamaráinak az 1815-dik esztendőben elkezdődött ülése, bérekesztetett és bérekesztetve marad. Az ő 1816-dik esztendőre való üléssek, a' jövő Oktober' 1-ső napján nyittatik-ki. Ezen Proklamációt a' Pairek' kamarájába a' mi külső dolgokraügyelő Ministerünk 's Udvari Tanácsunk Előülölője, 's a' Politziai Minister, a' Követek' kamarájába pedig a' Finántziára 's tengeri dolgokra ügyelő Ministerek vigyék-el. Költ a' mi kastélyunkban a' Thuillériában, April. 28-dik napján, a' megtartásnak 1816-dik, 's Országlásunknak 22-dik esztendejében. —“

Nagy Britannia.

Az Ánglus közönségben egész penna-haborut okozott a' Párisban három hónapi fogságra íteltetett Ánglusok' ügye. Nevezetesen az újságok most mind ezt a' tárgyat úzikfúzik. A' Ministeri részen lévők semmit nem látnak az egész processus' folyamatjában olyant, mellyért az Ánglus nemzet, sőt magok a' megíteltetett Ánglusok is, a' magok nemzeti méltóságokban legkissebbnyire megsértetteknek tarthatnak magokat. Hanem az ellenkező részen lévők másképpen gondolkodnak. A' Morning Chronicle, mint ezt ő rolla könnyen képzelné lehet, minden Európai embernek életét és betsületét elkerülhetetlen veszedelem által látja fenyegettetni, azért, hogy három Ánglus emberek, egy árulásért megszententziázott embernek' elszöktetésiért ítélőszék' eleibe állítottak 's számadásra vonattattak. Ezen újság a' legfelingerlőbb és legilletlenebb kifejezésekre mére szel, nem csak a' Frantzia, hanem az Ángliai, sőt általában minden Országlószekek ellen kibotsátkozni, a' mellyek a' jelenvaló időnek Liber alitássá t (ez az ő kifejezése) lábaikkal tapodni ily módon mé-

részlik. A' Ministeriális Kurir el-leben másképpen beszélt. Ez ilyen formájú kifejezésekkel czáfolgatja a' Chronicle' 's a' több hozzáhasoulók' okoskodását: —“

„Valyon, úgy mond, mit értenek ezek az Urak az időnek Liber alitássán? Azt-é, hogy mindent büntetlenül megtenni szabad legyen, a' mi a' régi gondolkodásnak 's minden régi intézeteknek, 's a' régi, igaz jussal bíró thronusoknak felfordítására czéloz? De hát, hiszem Frantzia ország nekünk Britannusoknak köszöni a' maga egész lételit. Mi valósággal kevélykedhetünk azzal, és irigyléreméltónak tarthatjuk azt, hogy ezen régi és tiszteletet érdemlő thronusnak helyreállítatásában ily munkások voltunk: de abból, hogy a' Fr. Országlószekek nekünk háládatossággal tartozik, következék-é az, hogy azon próbatételeket, mellyeket egy vagy több Ánglusok, oly embereknek a' büntetés alól való kiszabadítatásokra tettek, kik a' magok tulajdon Országlószekek ellen való összeseküvésért íteltettek meg, csak holmi apróságnak, figyelmetességet sem érdemlő dolgoknak kelljen tartani? Illő lenne-é az, hogy a' midőn mi Frantzia országban egyik kezünkkel az igaz jussal bíró országlószecket helyreállítjuk, a' másik kezünkkel mind azokat az embereket védelmezzük, a' kik ezen országlószekeknek megbuktatásán iparkodtak? Igy mi igen tsudálatosan visel-nők magunkat, pedig úgy látszik, hogy nálunk a' Ministerekkel ellenkező résznek minden okoskodásai erre czéloznak.“

A' Times írója így szoll: — „Házánktiainak processusok oly módon végződött-el Párisban, hogy magoknak sem lehet semmi panaszszok. Vétkeseknek esmérte ugyan őket az ítélőszék: de csak azt a' büntetést szabta reájok, melly az ő véttségekre nézve, a' Fr. törvények szerént az úgy mondatott minimum. Az egész processus alatt nagy betsülettel bánt vellek az ítélőszék.“

Minthogy a' három Anglusok' processusa Párisban, Európának minden részeiről magára vonta az olvasó közönség' figyelmetességét: tehát a' M. Kuriris illőnek tartotta ebből még legalább a' Wilson és Bruce' beszédjeiket, egyszersmind kiadni, mint itt következik —

Toldalék Formában

A' Generális Wilson' beszédje: —

„Uraim! Engemet igen nagyon megisztelt az Előülő úr, midőn azt mondotta, hogy én a' Frantzia nyelvet fundamentomosan értem; én ezen a' nyelven roszszúl beszélek: tehát kéntelen vagyok kedvezéseket kérni, 's reménlem is, hogy meg fogom nyerni. Minthogy mi a' ti törvényeitek, a' mellyeknek fundamentomai és formáitassai az Anglusokéval a' főbb dolgokban ellenkeznek, telyességgel nem esmérjük: erre nézve egészszen a' mi Prokuratorunkra biztuk védelmeztetésünket, a' kinek minden köszönettel is tartozunk, nem tsak az ő talentumainak és beszédességének a' mi védelmeztetésünkben való egész iparkodással és ékességgel való kimutatásáért, hanem és kiváltképpen azon buzgóságáért is, mellyet érettünk megbizonyított. Azonközben hátra vannak még a' dolgokban némely magyarázatok, 's a' mellyeket nékem magamnak kell tennem, mellyeket én azzal a' tisztelettel fogok elbeszélni, a' mellyel az igazságnak tekintete és méltósága eránt viseltetni köteles vagyok. —

„Uraim! Nem titok az, hogy a' mi fejük felett ennél a' mostani vádnál sokkal terhesebb lebegett. Mi, ezen életünk és bétsületünk ellen intéztetett megtámadtatástól fenyegettetvén, megmentetésünket sem a' Kabinétek' politikájában, sem kedvezésekben nem kerestük. Áftatlanságunkba helyeztetvén bizodalunkat egy Országlószék-nél sem kerestük egyéb oltalmaztatást, tsak részhajlásnélkül való megítéltetést: 's a' Frantzia Vádoló Kamarának höltsességében 's igazságos voltában taláitunk reá oltalmazó

paizsunkra (*) De tsakugyan ezen Kamarának határozása mellett is vakmerően megmaradtak a' vádnak elintézői a' mellett, hogy a' Vádnak Aktájába sok olyan dolgot belé elegyítettek, mellyeknek azokhoz a' vétségekhez, mellyekért ezen ítélőszék' eleibe állítottunk, semmi közök sintsen, 's bizonyos megjegyzésekre nézve, mellyeket tsak a' barátok között való legszentebb petsét alatt (itt a' Lord Greyhez irt levelét érti, a' melly elfogatott) tettem, engemet, mint minden Országlószékeknek ellenségit, úgy irtak-le, 's egész Európának színe előtt, a' legalatsonyabb és leg-rágalmazóbb kifejezésekkel illettek. Egy szabad országban születetvén, 's annak a' jusnak tanulásában neveltetvén, hogy minden dologrol szabadon gondolkodhassak, 's gondolataimat beszéd' akár irás által, szabadon közölhessem: éltem ezen jussal. Az igazság, emberiség, és szabadság által (de nem revolúziós, hanem olyan szabadság által, mellyen az én hazámban a' társasági rend felépítettet, 's a' mellyet mi, mint boldogságunknak és hatalmunknak éltető principiumát, mindeneknek felette szeretünk lelkesítettvén, mindenkor az ezen érzékenységek által belém lehelletett melegséggel fejeztem-ki leveleimben magamat. Lehet ezen levelekben kétségen kívül

(*) Itt szükséges' eszen megjegyezni, hogy ez a' Vádoló Kamara Mártzius' 15-dikén tanátsot tartván a' Lavalette' elszöktetői ellen elintéztetett Vád felett, annak előzőri elintéztetését, melly szerint őket mint *Felségbántókat* úgy kellett volna üldözni, visszavetette, minthogy semmi összeküvésnek nyomára nem talált az Aktákban, melyből azt lehetett volna kihozni, hogy a' bűnösök' ezéja a' lett volna, hogy a' Frantzia országlószéket felfordítsák, vagy megváltoztassák, vagy hogy a' lakosokat a' Királyi hatalom ellen való felfegyverkezésre felingereljék.

olyan újságokat, anekdotákat, és jövendőléseket találni, a' mellyek nem valóságosultak meg. Tudván azt, hogy azok, kikhez leveleimet intéztem, azokat közönséges haszonra fordítani soha nem fogják, tehát tudósításaimat és megjegyzéseimet, minden vigyázás nélkül közlöttem vélek. Hanem azonközben, nintsen az én Politikai Morálról való veledéseim között tsak ugyan egy is olyan, a' melyről vallást tenni kevelységemnek nem tartanám, 's a' mellyet védelmezni mindenkor kész nem volnék. Én azt gondoltam valósággal, hogy Európa' politikai horizonán újabb felegzeteket látok, 's a' dörgést már hallom is távulról; azt is gondoltam, hogy Frantzia országban közönséges békételenkedésnek jeleit szemlelem: hanem én tsak azokról a' jelekről írtam leveleimben, mellyeken a' magam gondolataim fundáltattak. Nekem, az én politikám' religiója meg nem engedí, hogy más nemzeteknek belső dolgaikba avassam magamat. Én sajnállom az ő szerentsétlenségeiket; boldogulást kívánok nekik; örömet mindent szabadnak, minden Státust függetlennek szeretnek látni: de, mint öszszeesküvésnek tagja, úgy, valami e'ffélet soha nem kívántam. Hazám' betsületének és Constitúziójának szeretője lévén, mindenkor minden Systemának minden tselekedetnek ellene szegeztem és szegzem magamat, melly az én veledésem szerént a' kettő közzül valamelyiket megsértené vagy fenyegetné: de azonban minden lépéseimet ugyan ezen Constitúciónak zászlai alatt teszem, 's az én fegyverem nem öldöklő eszköz, nem is méreg, hanem hazámnak törvényei és jusiai. —

„Uraim! Ne higyjék az urak azt, hogy egy Anglusra nézve büntétel legyen a' maga' Országlószkének plánumaira vigyázni, 's magát annak tselekedetei ítélőbirájának tartani. Az ő hazájának szabadsága és jó híre neve az ő örökségben jutott részei, mellyeknek ő meg nem szünhet strázsája lenni, a' nélkül, hogy azon kötelességek-

nek elárulójává ne legyen, a' mellyekkel őseinek, hazafi társainak, és a' maradékoknak tartozik. Azon kötelességeket erősebbekké teszik a' természet, vallás, és betsület, a' mellyeknek gyakorlása egy szabad embernek az ő mások felett való legfényesebb jussa. Az urak ezt az igazságot még majd akkor fogják jól megemesmérni, minekutánna egy olyan valóságos Constitúciónális Országlás alatt, mint a' milyemost fennáll Frantzia országban, egy jó darabig éltek. Az én principiumaimat igen rüt színbe öltöztetve festettek-le: hanem, nem egy könnyen lehet a' népekkel elhíttetni azt, hogy az olyan principiumok, mellyekből hűség, hit, szelidség, haza 's emberi szeretet tetteik ki, lúnos kútfohól származhassanak. Hanem, ki az, a' ki az én gondolataimat közönségessé tette? Ki az, a' ki olyan leveleket elfogott, és mitsoda úton - módon fogta-el, mellyek tsupán tsak barátokhoz, hazafiakhoz, 's tsak egy atyafihoz, és egy oly emberhez (Lord Greyhez) valának intéztetve, kinek neve legfelségesebb emlekezeteket újít-meg az ember' elméjében, és a' ki mindenkor legvilágosabb gondolkodású 's legbúzógobb gyámola volt a' mi nemzetünknek? Minthogy azonközben ezen levelekben nem találhattak vádolóim olyan dolgokat, a' mellyek elégséges indító okul szolgálhattak volna arra, hogy mint bűnösök et úgy vádoljanak, tehát arra fordították ugyanezen leveleket, hogy minket mint vétkeseket, annál fontosabban vádolhassanak. De én ezt a' pontot tovább nem vitatom; a' mi Prokurátorunk legnémesebb módon védelmezett bennünket, kivált abban a' tekintetben, hogy testvéremnek betsületiért, a' melly nem tsak familiámra, hanem nemzetemre való tekintetből is igen betses előttem, jól megfelelt. —

A' mi magát a' tulajdonképpen való vádat illeti, hogy tudni illik Lavalettét a' Frantzia határról kivittük, e' mellett nem

sokáig fogok beszédemmel tartózkodni. Hogy a' dolog megtörtént, e' már meg van vallva: melyre nézve már most csak arról kell szollanom, hogy mik voltak annak indító okai. Igaz a', hogy a' Lavalette története, a' s' kivél én egyéberánt semmi különös összeköttetésben nem voltam, engemet is úgy megilletett, mint Frantzia országban minden társaságbéli embereket az által megilletette szemlélni alkalmosságom volt Lavalette nének keserves magafeláldozása, az ő megillető magaelzártasága, s' az ő oly böltsen elintézett vakmerő bátorsága, az én megilletődésemet még jobban és felette nagyon nevelték: s' ki tselekedhetté volna azt, hogy ezen virtusokkal fündöklő s' magát örökre nevezetessé tett aszszonynak szerentséjét és ditsőséget, a' szerentsétlenségek között és megvigasztalatlan, fájdalmas érzékenység és szánakozás nélkül, elenyészni szemlélté volna? Az is igaz, hogy én úgy néztem Lavalettét, mint egy olyan embert, a' ki a' maga revoluziósi időbeli politikai vétségéért megíteltetvén, magát önként kézbe adván, s' bizodalmat a' maga ártatlanságába s' a' közönséges kötéseknek megsértetlenségekre (érti a' tudva lévő Jul. 3-dikán költ, Katona Capituláziót) helyeztetvén, mind ezek által érdemessé tette magát arra, hogy története minnyájunkat részvételre indíttson. De egyszersmind azt is kinyilatkoztatom ezennel, hogy ezek a' tekintetek, magokban gondoltatván bar melly fontosok voltak is, az én magam elhatározására azonközken még csak mellesleg valók voltak. A' mi emberi érzékenységünkhöz, a' mi személyes characterünkhöz, s' nemzeti nemes szívűségünkhöz intettett meghívás, a' mellyel még az a' kötelesség is összeköttette vala, hogy egy szerentsétlennek s' a' mi még több, egy szerentsétlén idegennek elete is halála között választást tegyünk — ez a' meghívás vala az a' parantsoló környülállás, melly még csak azt sem engedte-meg, hogy a' mi

jó akaratunk eránt lehető egyéb justarsokat csak fontolás alá is vehessük. Egy ilyen meghívattatásra mi, egy esmeretlenért, söt egy szerentsétlenségek között küszködő ellenségünkért is hasonlót tselekedtünk volna. Meglehet, hogy talám nem egészen okosan tselekedtünk: de nekünk kedvesebb, söt elmondhatjuk, hogy örvendetes dolog, hogy csak szívünknek érzékenységre halgattunk. Söt elmondhatom, hogy éppen ezek az emberek, a' kik minket rágalmaztak, a' nélkül, hogy tselekedetünknek közelebről való okait tudták volna, éppen ezek az emberek mondom, az elsők lettek volna abban, hogy minket gyáva, s' szív és hazafuság nélkül való embereknek nevezzenek, ha mi Lavalette, az által, hogy őtet megtartani nem akartuk, a' bizonyos halálra általadtuk volna. Így az ő barátjai a' magok szemrehányásait a' magok ellenségeiknek szemrehányásaikkal mi ellenünk összszetolva, s' mi a' világnak igazságos megvétele által gyalázatosokká tettetvén, önön szégyelletünk miatt megemésztödvén, s' a' későbbre fenyegető halált megérdemeltvén, egy gyűlölséges és megbélyegeztetett életet élni, kéntelenítettünk volna. — Uraim! én reá bizom magamat egy tsupa Frantziákból álló nemes gondolkodású Esküttek' ítélőszékére. Ha az Urak, lelkek és lelkesméretjek szerént azt hiszik is, hogy mi az Urak' országának törvényeit megsértettük, s' ezért annak elégtétellel tartozunk: csakugyan örökké meg fog nekünk ez a' vigasztaló gondolatunk maradni, hogy a' természetnek semmi törvényét meg nem sértettük, s' az emberiség' kötelességeit teljesítettük. “

Elvégezvén Wilson ezen beszédet, a' halgatók lármásan kinyilatkoztatták a' magok' azzalvaló nagy meglegedésseket, melly az előlülöknek nem tetszvéen, így kiáltott-fel: — Strázsák! Mindeneket fogjatok-el, kik a' rendet megzavarják. —

Erre nagyszendesség lett — 's Wilson ki nyilatkoztatván, hogy a' maga védelmezésére többet semmit nem akar mondani, ekkor Bruce állott-fel, 's ilyen beszédet intézett az Esküttek' ítélőszékéhez: —

„Uraim! Én ezen ítélőszök előtt álllok, azzal vádoltatván, hogy a' Lavalette' elsőkéésének segéllője voltam. Ha véték az, hogy egy embernek életét megtartottam, megvallom, hogy vétettem. Azonban tselekedetemmel dítsekedni egyáltalában nem akarok. Egy meghívó szó intéztetvén emberiségemhez, betsületem kötelességgé tette, hogy annak meg-feleljek. Ha a' vád tsak a' Lavalette' elsőktetésében határozódna, így igen kevés szóm volna Uraságtokhoz: hanem azzal is vádoltattam, hogy Európának politikai systemája ellen öszszesküdtem 's a' lakosokat arra ingereltem, hogy a' Királyi hatalom ellen fogjanak fegyvert. Igaz ugyan, hogy ez a' képtelen, nevetséges, és minden fundamentomélkül való vád, a' melly egész Európában heves bosszszankodást gerjesztett vala, már a' Frantzia ítélő Kamara által visszavetett: azonközben, ha szintén maga a' vád fére tétetett is, az indító okok, mellyeken ez a' vád fundáltatott vala, még most sem tétettek fére, 's a' Királyi Prokurátor Ur, a' vádolásnak aktája' eleibe botsátott beszédeben engedelmet vett magának — Itt belé ugratott az Előülő a' Bruce' beszédebe, így szollván hozzá: Vádoltatott! az Ur tökéletesen érti a' Fr. nyelvet; az ur érti a' mit mond; mérsékelje kifejezéseit! — Bruce így folytatta szavait: — „A' Királyi Prokurátor ur azt mondotta, hogy én azon személyekközé tartozom, a' kik nem társasági (antisocialis) tudományos gondolkodással bírnak, hogy én minden rendnek és jó országlásnak meggyőződéssel (princípiumszerént) való ellensége vagyok; 's hogy a' Királyoknak, igasságnak, és emberiségnek; hasonló meggyőződéssel való ellensége, 's ellenben minden nyúghatatlanság' gerjesztőinek barátia vagyok. Ezek valósággal

mind igen terhes vádak: hanem az a' rövid magyarázat, mellyet én a' magamprincípiumairol mindjárt tenni fogok, győzedelmes feleletül fog szolgálni ezen rágalmazó vádak ellen. —

„Én itt semmi népek' törvényét illető metaphysicai finnyuságokra, semmi politikai okoskodásokra kibotsátkozni nem akarok: tsak azokat a' princípiumokat akarom legegyszerűsebb módon megmagyarázni, mellyek által én mindenkor vezéreltettem. Én született Anglus vagyok, hazám' Constitúzióját euthusiasmussal szeretem, tudni illik azt a' Constitúziót, melly az 1688-dik esztendőbeli ditsősséges revolúzió által felállítatott; akkor formálódott az a' felséges országlási systema, a' melly ily közönséges bámulást gerjesztett-fel, a' melly más népeknek is musirául szolgál, a' mellyért Anglia a' szabadság' Classicus földjének neveztetik, 's a' mellyért minket ama' bölts és philosophus Montesquieu, a' ki nem tsak a' Frantziák' hanem az egész világ' embere, oly igen magasztalt, 's azt erőssítette, hogy a' föld' színén tsak az Anglus nép az, melly a' maga vallásának, törvényeinek, és kereskedésének hasznát tudja venni. Az 1688-dik esztendőbeli revolúziótól daltaltatik Nagy Britannianak boldogsága, nagysága, és szabadsága. Ha ezek a' princípiumok, mellyek az én és hazám' Constitúziójának princípiumaink, a' rendnek és jó országlásnak minden képezetét felforgatják, 's engemet a' Királyok' az igasság' és emberiség' ellenségévé tesznek, már így igaz, hogy én a' megbüatettetésre legméltóbb ember vagyok, és hogy a' Királyi Prokurátor urnak igassága van: ellenben, ha ezek a' princípiumok azok, mellyek nekünk azokat a' mi oltalmazó törvényeinket szerzették, mellyek nekünk a' mi személyes bátorságunkért, tulajdonainkért, és vallásunkért kezeskednek, és egy népet, mellyet a' természet külömben nem nagy bőkezűséggel készített-fel, legboldogabb, legjobban kormányoztatott, 's legvirágzóbb

nemzetté tettek Európában — így már nékem van az a jusom, hogy mind ezekből azt hozzam ki, hogy ama' vádoló Akta nem egyéb volt, hanem egy felingerlő rágalmazás. Ezek annak a Wilsonnak és Brucenak a rúti princípiumi, kikről a Királyi Prokurátor, úr oly illetlen kifejezésekkel beszélt. Ezek a princípiumok örökségképpen ősinktől maradtak reánk, és a temető sirigfognak kísérni. —

„A' mi a' Lavalette' dolgát illeti, ehhez telyességgel semmi befolyása nem volt a' politikának; ebben egyedül az emberiség volt a' vezérem; én a' fogháznak lántzait és kapuit megbetsültem; nem indúltam ki szerentsepróbara Don Quixot' módjára. Egy szerentsétlen ember oltalmazásomhoz folyamodik; character emhez való bizodalját kinyilatkoztatja; életét kezembe adja; just formál emberiségemhez! Ugyan mit mondott volna felüllem a' világ, ha őtet a' politziának bejelentettem volna? Már így megérdemelt volna azt a' halált, melly által azután fenyegettettem vala. Mit gondoltak volna rollam, ha a' segedelmet megtagadtam volna tőlle? Mint egy principium, betsület, bátorság, és nemes indulat nélkül való gyáva emberre, úgy néztek volna reám; minden jó gondolkodású embertől pironogatást érdemelt volna. De vannak még, Uraim; más tekintetek is, a' mellyek engem felindítottak. A' Lavalette' állapotja valamelly románforma tulajdonsággal birt. Az a' tsudálatos mód, mellyel ő a' fogházból kiszökött, az a' kegyetlen bizontalankodás, mellyel néki az élet és halál között oly sokáig küszködni kellett, az ő feleségének ennek a' Frantzia Alcestének nemes szívvel való magafeláldozása, ez a' historiákban hallhatatlanul fennmaradó hērōsi tselekedet, az én képzelődéseimet nagyon felelevenítették 's szívemet oly buzgó részvételre indították vala, hogy telyességgel ellent nem állhattam indulatomnak; a' jutott eszembe, a' mit a' ti La-

fontainetek a' maga kellemetes nyelvén mond

Dans ce monde il se faut l' un l' autre secourir, Il se faut entre' aider; c' est la loi de nature.

(Az embereknek egymást ezen a' világon segíteni kell; ez a' természetnek törvénye). —

„Uraim! Én még ifjú vagyok, de sokat útoztam; sok országokat láttam; mindenektőllem kitelhető figyelmetességgel megvizsgáltam; mindenütt, még a' legelső természeti állapotban lévő barbarus népek. nál is eszembe vettem azt, hogy szent dolognak tartják azoknak segítségül lenni, a' kik oltalmaztatás végett hozzájok folyamodnak. Ezt a' kötelességet az ő vallások, törvényeik, és szokásaik parantsolják nékiek. A' pusztákon egy Beduin, a' Libanus' hegyein egy Drusus, elébb feláldozná tulajdon életét, hogy sem azt elárulná, a' ki az ő oltalma alatt magának menedéket keresett. Nem kérdezi, hogy mitsoda országból való legyen és mitsoda bünt tett: tsak az emberiség' tsak a' befogadáshéli barátság' kötelességei forognak szemei előtt. Én, mint pallérozott neveltetésű ember úgy itéltem, hogy nem mellőzhetem el azoknak a' virtusoknak gyakorlását, mellyek még a' Barbarusok között is meg vannak. És én nem hihetem azt, hogy a' Frantzia népnél, melly a' maga érzékenységére, emberiségére, ritteri caractereire nézve ily híres, melly a' maga Királyai között egy 4-dik Henriket, egy minden Országlók' mustráját számlál ('s adná isten, hogy minden Királyok, hozzá hasonlók volnának), 's vitézei között, egy, minden vitézek között legtokéletesebb, 's egy félelem és motsok nélkül való Bayardot talál, a' kinek e' volt az ő kiválasztott mondása: A' szerentsétlent fel kell segíteni! — nem lihetem mondom azt, hogy egy ilyen népnél, kárhoztathassanak egy Anglust, azért, hogy egy Frantziának életét megtartotta. —

„Uraim! 'én characteremnek szabad volta és egyenessége szerént, egészen és legkissebb titkolódás nélkül kinyilatkoztattam, hogy mitsoda részt vettem legyen a' Lavalette' elszóktetésében: 's a' mellett a' tisztelet mellett is, mellyel ezen ítélszék eránt viseltetnem kell, tsakugyan az önnön magamnak tartozó tiszteletet is meg nem sérthetem oly nagyon, hogy azt elmondhatnám, hogy legkissebbnyire is bánom, a' mit íselekedtem. Kibeszéllettem magamat, 's már most Uraim! az Urakra bízom sorsomnak meghatározását; semmit nem kívánok egyebet, tsak igasságot.“

Hutschinson nem beszélt, megelégedven azzal, a' mit az ő bajtársai az ő nevében is beszélttek.

B é t s.

Insbbruckból azt írják, hogy e' hónap' elején az ő Cs. Kir. Felsége' úti bu-torjainak egy része, 's egyebek között egy drága gála-hintaja, 's néhány paripái, megérkeztek oda. Magát ő Felségét 27-ikben várták. A' közönséges hódolás 30-dikra volt határoztatva.

Triestet e' hónapnak 6-dikán oda hagyta ő Cs. Kir. Felsége; útját Capo d' Istrián által Piranó felé vette a' Potoi kikötőhellyel 's a' Grisiananoi sóbányákat akarván megnézegetni; 9-dikben azt a' Montonoi erdőt szándékozta megjárni ő Felsége, a' melyből a' Velencei fegyveres báz a' neki szükséges fát veszi; egyebek között Polát, ezt a', régen nevezetes kikötőhellyel bírt, régi ritkaságaira nézve pedig még most is nevezetes helységet is megnézvén, Fiuméban egykevéssé megállapodni, innét Buccarit, Portorét, azután a' Postranegi ménest, az Adlerberget, Idriát, 's az e' mellett találtató kényeső hányát is meglátogatni, 's ezután útját, mint már említettük, Laybachon által Insbruck felé folytatni, szándékozott ő Cs. K. Felsége.

Magyar Ország.

A' Pesti közönséges újságlevelekben ezeket olvassuk: —

Ha dítsekedhetnek a' régi Görögök az Olimpiai, a' Romaiak Circusi játékaikban; ha Attilának Honnosai Szászhalomnál győzelmeiket Lovag mulatságokkal ünnepelehték; a' későbbi Magyaroknak is betsületjekre válik az, hogy a' Pályafutásokat, mint Nemzeti gyakorlásokat fentartották. Ezen, tsak nem feledékenységre jött, nemzeti szokást Méltóságos Gróf Hunyady József a' folyó Majus hónap 1-ső napján olly különös készüllettel megújította, melly neki ugyan méltó dítsőségére: Nemzetünknek pedig különös öröme szolgálhat. Keszit, Ürménytől 1/2 mértföldnyire lévő puszta, választotta ezen Lovag gyakorlásra. A' pályafutásnak helye 1082 1/2 Bétsi öl hosszúságú táj volt, mellyet két oldalról minden 100 ölyire felállított fehér ágások környekeztek. A' pályának első végén egyik oldalról a' Bírák; másik oldalról díszes állásokon a' Dá-mák voltak helyhezettve. Jeladásra előhozattak a' 13 darab 3 esztendős kanca Tsikók, és ottan a' Bírák előtt mindeniknek terhe megmértvén 92 Bétsi fontnak találtatott. Felnyergeltvén a' lovak, felültek a' Lovász Legénykéek, mind magyarok, és magyar öltözetben, ellovagoltak a' pályára második végéhez, hol Apel Director a' Bizenságokkal készen volt az elindításra. A' futás három osztályban lett. Az elsőben Lira, Aurata, Hanna, Kózos, Justina; a' másodikban Carabella, Ariosa, Kusla, Missi; a' harmadikban Lodoiska, Luczy, Corbo, Lilli futottak. A' könnyebb megkülömböztetés végett minden Lovász Legénynek más más színű dolmánykája és nadrágja volt: u. m. veres, világoskék, fehér, setétkék és sárga. A' futtatást Jones Anglus intézte-el, a' ki is Apel Director

Úrral a' pályának felét felváltva velek futotta. A' Birák által adatott jelre indultak meg, és azok felé futtatván úgy tapasztaltatott, hogy az első osztályban Justina szürke harmadfű Tsikó 3 minutum és 42 m. secundum; a' második osztályban Ariosa seregély szürke 2 minutum és 58 m. secundum; a' harmadik osztályban Lodoiska seregély szürke 2 minutum, és 54 m. secundum alatt futotta meg a' pályát. Egy órányi idő engedtetett ezen nyerteseknek a' kipihenésre, ezután újonnan ezen három együtt futott, és ezen negyedik Osztályban Lodoiska 3 minutum és 3 secundum alatt érkezett meg a' Birákhoz, hol két magas oszlopon egymásnak állaellenében 2 sárga zászló a' Gróf Czimerével lobogott. Mind a' 13 Tsikó a' Mélt. Grófnak tulajdon' méneschől való, és e' nyertesek Terrefffi Arabiai Ménlotól származtak. Ezen jeles pályafutás világos bizonyosága, melly nagy tökéletességre vitte ezen Méltóság a' Lótenyésztést, midőn megmutatta, hogy az Anglusoknál is ritka sebességgel megfutották lovai az 1 1/4 Anglus mérföldnyi pályát. De az ő intézetének az egész Országra is kiterjedő hasznát még nyitabban bizonyította az, hogy a' Jobbagyaiból is kilenczen három osztályban saját lovaikon ezen pályára kiállottak és álmétkodásra méltó sebességgel megfutották. — A' nyertes Paraszt Legényeknek tsinosan felöltözködött Leánykák virág koszorút nyújtottak, a' Mélt. Gróf pedig egész magyar ruhát ajándékozott; valamint tulajdon Lovász Legényeit, kik lovagoltak egy egy arannyal, a' nyerteseket pedig kettővel's az újruhával jutalmazta-meg.

Ezen pályafutásban tavál tétetett az első próba, mellynek szerentsés kimenetelét által arra bátorodott a' Mélt. Gróf, hogy az idén azt nagyobb és fényesbb készülettel tétesse. És valóban az eránta való bizodalmat jelesen megbizonyította az, hogy most Pestről, Budáról, Bétsből, Morva és

Tseh Országból számosan megtisztelték, annyira, hogy az Uraságok és előkelő személyek 200-nál többen valának; az egész Néző sokaságnak száma pedig a' 3000-ret meghaladta. Az előkelő Személyek eránt azzal mutatta-meg a' nagylelkű Gróf Vendégszerető indulatját, hogy mind előtte való napokban, mind az nap Uri Vendégeit gazdagon megvendégelte, 's mindnyájokhoz nyájas barátságát nyilvánságosan kijelentette.

Más nap az ott maradt Vendégek megszemlélték a' Grófnak a' Hetményi pusztán lévő Ménését 's annak minden Osztályait álmétkodásra méltó szép állapotban találták. Nevezetesen mindnyájoknak figyelmetességét magára vonta Tajár nevű Arabiai Ménló, melly tsak mostanában érkezett-meg, 's oly különös szépségű, hogy talám az egész Austriai Monarchiának egyetlen egynek monhatni. Mellyre nézve reményljük, hogy előadásunkkal minden Hazafiak előtt annál nagyobb kedvet találunk, mennél bizonyosabb, hogy Hazánk gazdagsága a' Földmívelésen kívül nagyobb-részént a' Juh, Szarvas marha, és Lótenyésztetésben áll, 's ennek tökéletességére ezen Mélt. Grófnál olly könnyen segedelmet találhatni, a' ki azon nemes fajtából másoknak is kész kedveskedni, valamint nem régiben is tselekekett, midőn Nemes Pest Vármegye Ő Császári Fő Hertzegségének a' Palatinusnének ajándékban ő kotsi lovakat kívánván adni, igen mérsékelt áron olly nagy, szép, 's egyforma lovakat küldött, hogy azokat kiki méltán tsudálja. Nem rekeszthetjük be ezen előadásunkat, hogy azt a' szíves kívánságunkat ki ne jelentsük: Hogy vajha ezen jeles igyekezetű Gróf illy hasznos intézetét tovább is szerentsésen folytassa; mások pedig az ő előmeneteléből magoknak a' közjóra újabb példát vegyenek !!